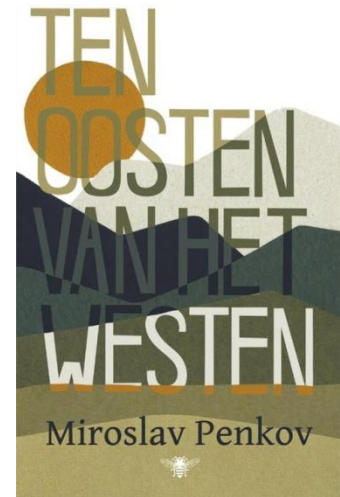

Miroslav Penkov, 'Kruisdieven' (fragment)

Vertaald door Saskia van der Lingen
in samenwerking met Caroline Meijer

In: *Ten oosten van het Westen. Een land in verhalen.*
Amsterdam: De Bezige Bij, 2012.
255 blz. ISBN 978 90 295 8326 8

Kruisdieven

Een meisje zonder borsten stormt het café binnen om ons te vertellen dat de regering is gevallen en dat we vandaag geen school hebben. Iemand smijt een bierflesje naar haar hoofd om duidelijk te maken dat ze de deur moet dichtdoen. Buiten is het min vijf maar in het café aan het schoolplein is het net lekker. We zijn de hele nacht opgebleven om *svarka* te spelen en blikjes Cloud te drinken. Al helemaal in het begin kwam Gogo met een drieëndertig uit tegen dat rijke gastje dat zijn horloge en zijn pieper had ingezet op twee azen, dus de rest van de avond werden we de hele tijd opgepiept door die gast zijn ouders. *Detsjko, waar zit je? Detsjko, kom naar huis!* 'Het idee dat mijn ouders me zouden oppiepen!' zegt Gogo tegen mij.

'Hoe bedoel je? Het idee dat jij een pieper had of het idee dat zij jou "detsjko" zouden noemen?'

Niet dat het Gogo's ouders geen bal kan schelen wat hij uitvoert. Maar ze zitten met die oudere broer van hem die voortdurend voor problemen zorgt. En wat mijn ouders betreft, laten we het erop houden dat ik ze in geen vier dagen gezien heb, vader de schuld geven en er verder over zwijgen.

Het meisje doet de deur dicht en loopt naar de bar om een *ViK* te bestellen. Ze is wel oké, beetje korte benen alleen. Ze slaat haar wodka achterover en veegt haar mond af met haar mouw. Dan drinkt ze met kleine slokjes haar cola.

'Kijk die teef, *koptsje*,' zegt Gogo, en hij roept naar haar: 'Wafwaf.' Zo noemen we elkaar op dit moment. 'Koptsje', knopje betekent dat. Daarvoor was het: Hoe gaat-ie, *sjnoer*. Snoer. En dáárvoor: Hoe gaat-ie, *sjprangel*, wat geeneens een woord is. Waarom? Geen idee, het is gewoon onzin. We hebben onze namen afgelegd. Geen Radoslav meer, geen Georgi. Ik ben vernoemd naar mijn opa, die weer naar zijn opa was vernoemd, maar wat zou dat?

'Pas even op mijn centen, *koptsje*,' zeg ik, en ik loop het café uit om te pissen. Achter me klettert glas kapot en Baj Petko, de cafébaas, vloekt tegen degene die ermee gooid. Het

is een bijtend koude ochtend en nu al zijn de straten aan de andere kant van het schoolhek volgestroomd met mensen, een vuile vloed. Ik zie een kolkende massa van gezichten, armen en benen, en hun leuzen, boos en luid, doen de stoppen in mijn kop doorslaan. 'Weg met de rooien!' *'Tsjerveni bokloetsi!'* 'Communistentuig!'

Het is januari 1997 en de regering is weer eens gevallen. Weinig verrassends aan. De eerste keer dat hij viel was ik zeven. November 1989. Dat was een spectaculaire ineenstorting – het einde van het communisme. Thuis zaten we met onze neus op de tv terwijl een of andere hoge partijbons op zeurderige toon een verklaring aflegde waarin partijleider Todor Zjivkov afstand deed van de macht. Zjivkov zelf zat links van het podium, zijn ogen glazig gevestigd op iets wat alleen hij kon zien, zonder te knippen, als een koe, met zijn mond halfopen en glinsterend van het spuug. 'Goeie genade, die schoften hebben hem gedrogeerd,' zei mijn vader, en hij hapte in de gedroogde staart van een gezouten visje. 'Ik dacht dat hij eeuwig zou aanblijven,' zei mijn moeder.

'Dank je de koekoek,' zei vader, en hij wees met de vis als een gemummificeerde vinger in mijn richting. 'Kijk je wel, Rado? Dit is belangrijk. Zorg dat je het onthoudt.' Alsof ik ooit iets vergat.

Toen waren de straten verstoppt met massademonstraties en stortten overal in Oost-Europa muren in. Bulgarije hield zijn eerste democratische verkiezingen en sindsdien zijn de regeringen als rotte peren blijven vallen. 1990, 1992, 1994. Hyperinflatie, devaluatie. Mijn vader verdient tegenwoordig vijftienduizend lev per maand en een brood kost zeshonderd. En er blijven maar nullen bij komen.

Soms denk ik weleens: Veel erger dan dit kan het niet worden. Dieper kunnen we toch zeker niet zinken? We hebben de bodem nu toch wel bereikt, zodat we ons kunnen afzetten en omhoog trappelen, het moeras uit?

Vorige week, zegt Gogo, heeft zijn broer hun ma in elkaar geslagen. Ze wou niet zeggen waar ze het geld had verstoppt en daarom sloeg hij een stoel aan stukken en ranselde haar met een van de poten. Toen hun pa thuiskwam zat Gogo's broer in een hoekje te shaken en op zijn vingers te bijten. Gogo's vader sleurde hem mee naar buiten, spoorde de dealer op en kocht een shot voor hem. Hij kocht ook nog een schone spuit, liet hem toen achter op een bankje en ging naar huis om zijn vrouw te verzorgen.

Afschuwelijk verhaal, toch? En wat deed Gogo om te helpen? Een paar dagen later vond hij het geld dat zijn moeder in de pot van de ficus had begraven en schoof de schuld van de diefstal in de schoenen van zijn broer, die natuurlijk te ver heen was om wat dan ook te ontkennen. Maar, zeg je dan, daar zijn vrienden voor, toch? Een paar verwijtende woorden en een beetje verstandige raad van mijn kant en alles komt weer goed. Zodra het geld is teruggegeven, kunnen we ons van de modderige bodem afzetten, al was het maar voor even.

We besteedden het geld aan twee flessen wodka, drie broden en de lotto en verspeelden de rest bij het kaarten. De lotto was mijn idee. 'Soms denk ik weleens,' zei ik tegen Gogo terwijl ik kruisjes zette in de kleine hokjes op het lottoformulier, 'veel erger dan dit kan het niet worden. Onze kans komt nog wel, koptsje. Let maar op.'